

STATISTIK KUZATISH MOHIYATI VA UNING OLDIGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Ahmadov Alibek

Guliston davlat universiteti talabasi

Qobilov Abrorbek

Guliston davlat universiteti talabasi

Xaydarova Durdona

Guliston davlat universiteti

***Annotatsiya:** Maqola materiallari Statistik kuzatish haqida to'liq tushunchaga ega bo'lish, Statistik kuzatish turlarini tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Statistik va prognoz ma'lumotlari asosida tayyorlangan.*

***Kalit so'zlar:** Statistik kuzatish, Statistik formulyar va yo'riqnomalar, kuzatish kritik payti, kuzatish shakllari, turlari, usullari, statistik formulyar.*

Kirish

Ommaviy jarayonlarni statistika jihatidan organish, yani bir turli hodisalar va ularning belgilari orasidagi boglanishlarni miqdoriy ifodalab ularning toplari namoyon boladigan statistik qonuniyatlarni aniqlash uchun dastlab ular haqida, organilayotgan obyektlar togrisida boshlangich malumotlar yoki boshqa soz bilan aytganda xom statistik materiallarni toplash dolzarb masaladir.

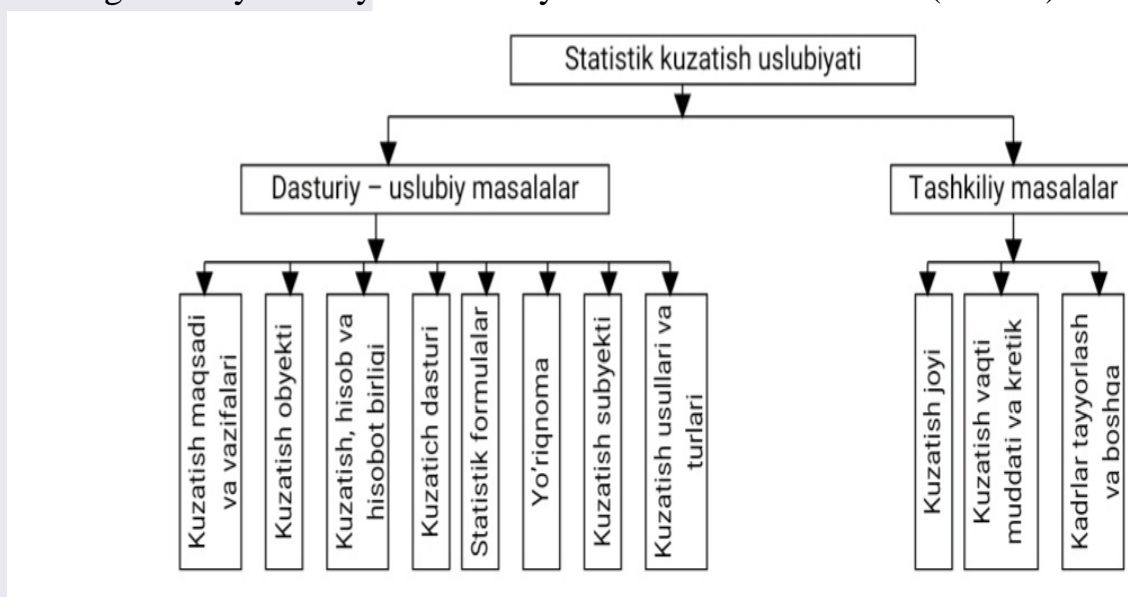
Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review)

Statistik kuzatish hojalik va turmush voqealarining hisobiga asoslanadi. N.R Nazarov ta'kidlashicha Ommaviy hodisa va jarayonlarni miqdoriy jihatdan statistika o'rganayotganda matematika usullaridan ham foydalanadi. Jumladan bir qator statistika metodlari algebra va sonlar nazariyasiga - to'plamlar nazariyasi, algebraik sistemalar, chiziqli tenglamalar va tengsizliklar sistemalari hamda matritsalar, vektor va Yevklid fazolari, determinantlar va hokazolarga tayanadi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results)

Iqtisodiy malumotlarning taqqoslamaligini taminlash uchun milliy va xalqaro standartlarni (andozalarni) ishlab chiqish va ularga tola amal qilish muhim rol oynaydi. Milliy standartlar mamlakat miqyosida obyektlarni tasniflash, korsatkichlarni tuzish va hisoblash, malumotlarni qayd qilish jarayonida rioya qilinishi zarur bolgan talablar, tartib qoidalar, kontseptsiyalar majmuasidir. Statistik kuzatishda nima uchun? degan savolga kuzatish maqsadi va vazifalari, nima? degan savolga esa kuzatish obyekti, uning birligi va dasturi, statistik formulyarlar va ularni tuzish uchun yoriqnomalar javob beradi. Kim? kuzatish subyekti, qachon? deganda kuzatish vaqti, qaerda? deganda kuzatish joyi, qanday qilib? deganda kuzatish usullari va turlari, qancha? deganda

kuzatish belgilarining miqdoriy ifodalanishi nazarda tutiladi. Bular statistik kuzatishning dasturiy-uslubiy va tashkiliy unsurlarini tashkil etadi (1-rasm).

1-rasm. Statistik kuzatishning dasturiy va tashkiliy masalalari.

Kuzatish maqsadi va vazifalarini to'g'ri belgilash tekshirishni to'g'ri va aniq tashkil etish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki maqsad va vazifalariga qarab barcha dasturiy-uslubiy va tashkiliy masalalar yechiladi. Maqsad va vazifalarni mujmal belgilash kuzatish jarayonida keraksiz malumotlar toplanishiga, zarurlarini esa tushib qolishiga olib keladi. Pirovard natijada ortiqcha mehnat va mablaglar sarflanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda Statistik kuzatishning mohiyati qisman kuzatishda asosiy uslubiy masala umumiy to'plam birliklari ichidan kuzatish uchun bir qismini tanlab olishdan iborat. Bu kichik to'plam shunday shakllantirilishi kerakki, butun umumiy to'plam birliklari orasidagi ozaro munosabatlar yuqori darajali aniqlik bilan kuzatish uchun olingan birliklarda ham oz ifodasini topsin. Shunday sharoitdagina qisman tekshirish natijalari asosida umumiy to'plam haqida fikr yuritish, xulosa chiqarish imkoniyati (ehtimoli) tugiladi. Statistikada qisman kuzatishning quyidagi turlari mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Soatov N.M, Tillaxo'jayeva G.N[Statistika darslik 2016, 347 bet]
2. N.M.Soatov, X.Nabiev, D.Nabiev, G.N.Tillaxo'jaeva. Statistika. Darslik. – T.: TDIU, 2009
3. X.Nabiyev, D.X.Nabiyev. Iqtisodiy statistika. Darslik. – T.: Aloqachi, 2009. 512 bet.
4. Шеркулова, Н. Р., Давлатов, Р. М., & Маматкулова, М. шелковых волокон/. Монография.-Гулистон.-“Ziyo nashr-matbaa” ХК, 2022г.-148с.

5. Кабилова, Д. С., Шеркулова, Н. Р., & Базарбаева, Г. Г. (2020). Реализация продукции-показатель оптимального планирования производства. In Исследования молодых ученых (pp. 15-17).
6. Шеркулова, Н. Р., Давлатов, Р. М., Негматов, С. С., & Негматова, М. Н. (2021). Улучшения характеристических свойств на натуральном шелке в процессе переработки с использованием модификатора. *Universum: технические науки*, (10-4 (91)), 73-78.
7. Шеркулова, Н. Р., & Давлатов, Р. М. (2021). ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ СПОСОБА МОДИФИКАЦИИ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА ШЕЛКА. *Universum: технические науки*, (10-4 (91)), 79-85.
8. student Salomova, U. S. R. D., & Murodovna, Z. (2023). SPECIAL FEATURES OF INVESTMENT IN AGRICULTURE. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(4).
9. Умаров, С. (2017). Основные направления инновационного развития водного хозяйства и его поддержка. *Экономика и инновационные технологии*, (1), 43-50.
10. M.Z. Kuvatova, Sh.A. Turdiyeva, R.R. Kochkarova. (2023). USE OF VENN DIAGRAM AND NETWORK METHOD IN TEACHING THE TOPIC OF "IMPORTANT CLASSES OF INORGANIC COMPOUNDS" TEACHING METHODOLOGY IMPROVEMENT. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 10(10). Retrieved from <https://www.ijmrd.in/index.php/imjrd/article/view/223>
11. Bafoevich, U. B., Rasulovna, K. R. N., & Ziyodulloevna, K. S. (2021). REACTION OF 1, 1, 1-TRIFLUOROMETHYL-4-PHENYLBUTANEDIONE-2, 4 WITH BENZOIC ACID HYDRAZIDE. *INFORMATION TECHNOLOGY IN INDUSTRY*, 9(3), 939-944.
12. Rasulovna, K. R. (2023). Complex Nickel (Ii) Compounds Based on Acylhydrazones of Aroyltrifluoroacetylmethanes. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(10), 3-5.
13. Kochkarova, R. R., & Turgunov, E. (2023). IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING CHEMISTRY LESSONS AT SCHOOL WITH THE HELP OF DIFFERENT GAMES. *American Journal of Applied Science and Technology*, 3(10), 15-19.
14. Shaimardanovich, D. A., & Rustamovich, U. S. (2019). ECONOMIC-MATHEMATICAL MODELING OF OPTIMAL LEVEL COSTS IN THE GREENHOUSE VEGETABLES. *International Journal of Accounting Research*, 4(1), 20-25.
15. Rustamovich, U. S., Musaevich, B. A., Zaripbaevich, T. A., Mavlonovich, Y. M., & Shaimardanovich, D. A. (2020). Formation and use human capital of agriculture. *Solid State Technology*, 63(4), 646-655.
16. Rustamovich, U. S., & Shaimardanovich, D. A. (2022). Innovative potential aci as an object management (in the example of hydroponics). *EPRA International Journal of Agriculture and Rural Economic Research (ARER)*, 10(5), 19-24..